

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku A. M. P.
przy uczestnictwie T. J. Ż. i P. D.
o dział spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 września 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania T. J. Ż.
od postanowienia Sądu Okręgowego w B.
z dnia 23 czerwca 2020 r., sygn. akt II Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestnik powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił w formie pytania:

„czy przy ustalaniu wartości spadku na podstawie art. 684 k.p.c., po osobie prowadzącej działalność gospodarczą (przedsiębiorcy jednoosobowym), która posiadała minimum dwa rachunki bankowe, na których na jednym widniało saldo dodatnie a na drugim saldo ujemne, Sąd ustala wartość składnika spadku poprzez ustalenie wartości środków na każdym z tych rachunków bankowych osobno i ustala tym samym wartość środków pieniężnych wyłącznie na rachunkach bankowych z saldem dodatnim, czy wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych przedsiębiorcy należy ustalić dla wszystkich rachunków bankowych wspólnie z uwzględnieniem wszystkich sald na rachunkach bankowych, pomniejszając wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych o salda ujemne, tj. jako jeden składnik spadku (aktywa pieniężne)”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Potrzeba wykładni przepisów prawa, co do zasady ustaje, jeśli ustali ją w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy.

Pytanie sformułowane przez skarżącego nie ma cech zagadnienia prawnego w znaczeniu przytoczonym wyżej. O tym, w jaki sposób należy ustalić skład spadku po każdej osobie, niezależnie od tego, czy prowadzi ona przedsiębiorstwo, czy go nie prowadzi, zdecydował ustawodawca w art. 922 § 1, art. 924 i 925 k.c. (por. uchwały Sądu Najwyższego z 27 września 1974 r., III CZP 58/74, OSNCP 1975, z. 6, poz. 90; z 26 marca 1985 r., III CZP 75/84 (7) - zasada prawna, OSNCP 1985, z. 10, poz. 147). Spadek po M. Ż., którego uzupełniającego działu dokonały Sądy Rejonowy w B. i Sąd Okręgowy w B. w niniejszej sprawie, otworzył się 3 maja 2015 r., a zatem przed wejściem w życie ustawy z ustawa z 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach

związanych z sukcesją przedsiębiorstw (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 170). Spadkobiercy nabywają spadek w stanie istniejącym w chwili jego otwarcia, ale stosownie do art. 684 k.p.c. podziałowi pomiędzy spadkobierców podlegają wchodzące w skład spadku aktywa, w tym wierzytelności, nie zaś zobowiązania (zob. też uchwała Sądu Najwyższego z 25 lipca 2019 r., III CZP 14/19, OSNC 2021, nr 4, poz. 23, w której objaśniono, z jakich przyczyn w postępowaniach działowych sąd nie wypowiada się o zobowiązaniach).

Z każdej z umów zawartych przez spadkodawcę z poszczególnymi bankami o prowadzenie rachunku, przyjmowanie wpłat na ten rachunek i dokonywanie na nim rozliczeń, wynikały odrębne wierzytelności o wypłacenie środków zgromadzonych na rachunku (art. 725 k.c.). Każda z tych wierzytelności musi być rozpatrywana osobno jako składnik masy spadkowej, nie mogą one podlegać - sugerowanemu przez skarżącego - rozliczeniu bilansowemu z mającymi źródło w umowach kredytowych zobowiązaniami spadkodawcy w stosunku do banków. Z umów kredytowych wynikałby bowiem dług spadkodawcy, a te nie podlegają dzieleniu między spadkobiercami w postępowaniu o dział spadku. Nie wyklucza to jednak dokonania przez spadkobierców uzgodnień na temat zakresu, w jakim każdy z nich spłaci zobowiązania spadkodawcy oraz uwzględnienia tych uzgodnień w umowie co do działu spadku, którą między sobą zawrą.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

jw